Europos Parlamentas
2019-2024

Užsienio reikalų komitetas

2023/2122(INI)

17.11.2023

NUOMONĖ

Užsienio reikalų komiteto

pateikta Biudžeto kontrolės komitetui

dėl iš ES biudžeto finansuojamų nevyriausybinių organizacijų skaidrumo ir atskaitomybės
(2023/2122(INI))

Nuomonės referentė: Deirdre Clune

PA_NonLeg

PASIŪLYMAI

Užsienio reikalų komitetas ragina atsakingą Biudžeto kontrolės komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti šiuos pasiūlymus:

– atsižvelgdamas į 2022 m. kovo 8 d. savo rezoliuciją dėl mažėjančios pilietinės visuomenės erdvės Europoje[1],

A. kadangi pagal Europos Sąjungos Sutarties (ES sutartis) 11 straipsnį ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 15 straipsnį ES institucijos, įstaigos, organai ir agentūros įpareigoti savo darbą atlikti kuo atviriau, kad būtų skatinamas geras valdymas ir užtikrinamas pilietinės visuomenės dalyvavimas; kadangi Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, kurį, *inter alia*, sudaro pilietinės visuomenės organizacijų atstovai ir kuris vykdo patariamąsias funkcijas, turėtų padėti Parlamentui, Tarybai ir Komisijai pagal SESV 300 straipsnio 1 dalį;

B. kadangi pagal Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“ (KVTBP)[2] pilietinės visuomenės organizacija apibrėžiama kaip platus ratas subjektų, turinčių daugialypius vaidmenis ir įgaliojimus, galinčius kisti laikui bėgant ir priklausomai nuo institucijos ir šalies; kadangi pilietinės visuomenės organizacijos apima visas nevalstybines, pelno nesiekiančias nepriklausomas ir nesmurtines struktūras, į kurias žmonės buriasi siekdami bendrų tikslų ir idealų, įskaitant politinius, kultūrinius, religinius, aplinkosaugos, socialinius ar ekonominius, ir kurios veikia vietos, nacionaliniu, regioniniu ar tarptautiniu lygmenimis ir apima miesto ir kaimo, formaliąsias ir neformaliąsias organizacijas;

C. kadangi savo 2022 m. gegužės 16 d. pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (COM(2022)0223) 2 straipsnio 48 dalyje Komisija pateikia šią nevyriausybinės organizacijos (NVO) apibrėžtį: „savanoriška, nepriklausoma nuo vyriausybės, ne pelno organizacija, kuri nėra politinė partija ar profesinė sąjunga“;

D. kadangi interesų grupių atstovams, įskaitant NVO, turėtų būti taikomos kontrolės, išsamaus patikrinimo ir skaidrumo taisyklės, visų pirma kalbant apie finansavimą, laikantis proporcingumo kriterijų ir nesudėtingų procedūrų, visų pirma, mažų NVO atveju;

E. kadangi griežtinant skaidrumo reikalavimus juridiniams asmenims, įskaitant NVO, vykdantiems lobistinę ar propagavimo veiklą ES institucijose, turėtų būti padedama atsekti užsienio kišimąsi;

F. kadangi Komisija turi tvirtus iš ES biudžeto finansuojamų NVO išlaidų kontrolės mechanizmus, ir jie yra vieni griežčiausių Europoje; kadangi pastarojo meto įtarimai korupcija prieš Europos Parlamento narius ir buvusius narius buvo susiję su NVO, kuri

[1] OL C 347, 2022 9 9, p. 2.

[2] žr. 2021 m. birželio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EU) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“ 2 straipsnio 7 dalį, OL L 209, 2021 6 14, p. 1.

nebuvo užregistruota Skaidrumo registre;

G. kadangi 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamentas, siekdamas sustiprinti sąžiningumą, nepriklausomumą ir atskaitomybę, iš dalies pakeitė savo Darbo tvarkos taisykles;

NVO vaidmens skatinant ir ginant žmogaus teises ir demokratiją svarba

1. pabrėžia, kad NVO ir PVO (pilietinės visuomenės organizacija), dirbančios žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės apsaugos ir propagavimo srityje, atlieka itin svarbų vaidmenį visuomenėje visame pasaulyje; atsižvelgdamas į tai, atkreipia dėmesį į itin svarbų šių organizacijų darbą propaguojant ir ginant žmogaus teises ir demokratiją, kovojant su visų formų diskriminacija, kovojant už švarią, sveiką ir tvarią aplinką, informuojant asmenis ir grupes, ypač pažeidžiamiausius, apie jų teises ir juos ginant, kai tos teisės pažeidžiamos, smerkiant žmogaus ir pilietinių teisių pažeidimus, skatinant kultūrų dialogą, pilietinį aktyvumą ir visuomenės dalyvavimą, kovojant su dezinformacija ir neapykantos retorika, renkant visuomenei svarbią informaciją ir užtikrinant, kad vyriausybės ir išrinkti atstovai būtų atskaitingi piliečiams, taip pat kovojant su korupcija ir nebaudžiamumu už žmogaus teisių pažeidimus;

2. atkreipia dėmesį į didelę riziką, su kuria susiduria žmogaus teisių NVO visame pasaulyje vykdydamos veiklą, įskaitant grasinimus joms ir jų šeimoms, bauginimą ir visų formų priekabiavimą, be kita ko, per internetinius kanalus ir socialinę žiniasklaidą, piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesus ir baudžiamąjį persekiojimą, savavališką sulaikymą, smurtą, kankinimus, dingimus, žudymą ir egzekucijas, dėl kurių jie gali būti priversti išvykti;

3. yra sunerimęs dėl to, kad kai kurios trečiųjų valstybių vyriausybės, kurių tikslas – sumažinti pilietinės visuomenės erdvę ir nutildyti priešingą nuomonę, priėmė teisės aktus, grindžiamus, be kita ko, saugumu, kova su terorizmu ir kova su užsienio kišimusi, kuriais nustatomi diskriminaciniai įsipareigojimai žmogaus teisių NVO ir jų darbuotojams, stigmatizuojama, ribojama ar draudžiama jų veikla ir, be kita ko, NVO uždaromos, jų turtas įšaldomas, atgrasomi paramos teikėjai nuo įnašo arba atimama jų galimybė gauti finansavimą; yra įsitikinęs, kad ES turėtų rodyti pavyzdį šioje srityje;

Žmogaus teisių NVO, finansuojamų iš ES išorės veiksmų biudžeto, skaidrumas ir atskaitomybė

4. pabrėžia, kad svarbu užtikrinti, jog informacija apie ES išorės veiksmų lėšų, skiriamų žmogaus teisėms ir demokratijai remti, ir susijusiems ES finansuojamiems projektams, įgyvendinamiems visame pasaulyje, gavėjus, įskaitant NVO, būtų, kiek įmanoma, skaidresnė ir prieinamesnė; pripažįsta, kad NVO jau daugelį metų reikalauja didesnio skaidrumo ES lygmeniu; pripažįsta, kad kai kurie žmogaus teisių gynėjai ir NVO ES nepriklausančiose valstybėse susiduria su rizikingomis ir gyvybei pavojingomis sąlygomis; atsižvelgdamas į tai mano, kad turi būti užtikrintas konfidencialumas ir duomenų apsauga, kad jiems nekiltų pavojus;

5. palankiai vertina tai, kad buvo nutrauktas ES finansavimas ir susigrąžintos lėšos, išmokėtos organizacijoms, kurių veiksmai prieštaravo ES vertybėms; ragina Komisiją toliau dėti pastangas siekiant užtikrinti, kad ES lėšomis nebūtų finansuojamos organizacijos, kurios nepaiso ES sutarties 2 straipsnyje nurodytų vertybių; taip pat

ragina Komisiją parengti lankstesnes strategijas, kaip paremti pilietinės visuomenės veikėjus represinėje aplinkoje, kuriems sunku pasinaudoti pagalba;

6. ragina ES ir jos valstybes nares užtikrinti visapusišką lėšų skyrimo trečiosioms valstybėms bendradarbiavimui migracijos klausimais skaidrumą ir užtikrinti, kad su migracija susijęs Europos finansavimas, mokymas ar kitų formų parama trečiosioms valstybėms tiesiogiai ar netiesiogiai nepadėtų vykdyti žmogaus teisių pažeidimų ir nedidintų arba neskatintų nebaudžiamumo už tokius pažeidimus; primygtinai ragina bet kokio ES ar valstybių narių finansuojamo bendradarbiavimo migracijos srityje projekto ar iniciatyvos atveju vykdyti išsamius ir nepriklausomus *ex ante* poveikio žmogaus teisėms vertinimus ir stebėseną viso projekto metu ir pristatyti tokių vertinimų ir stebėsenos rezultatus Europos Parlamentui;

7. ragina Komisiją padidinti Finansinio skaidrumo sistemoje pateikiamos informacijos ir duomenų apie ES finansuojamų projektų paramos gavėjus, be kita ko, žmogaus teisių ir demokratijos rėmimo srityje, aiškumą ir organizavimą; pabrėžia, kad reikalaujant, jog paramos gavėjai atskleistų visus finansavimo šaltinius, būtina atsižvelgti į valstybių padėtį ir aplinką, kurioje jie veikia, siekiant užtikrinti, kad informacijos ir duomenų skelbimas pagal Finansinio skaidrumo sistemoje jiems nekeltų pavojaus;

8. rekomenduoja, kad teisinės prievolės dėl skaidrumo ir finansinės atskaitomybės būtų vienodai taikomos visoms NVO ir kitiems interesų grupių atstovams, gaunantiems ES finansavimą;

9. atkreipia dėmesį į tai, kad ES finansavimą gaunančios NVO turi skaidriai informuoti apie gautą finansavimą; pabrėžia, kad jos vykdydamos veiklą įvairiais būdais ir įvairiais komunikacijos kanalais, įskaitant oficialias interneto svetaines, informuoja apie ES paramą; pabrėžia, kad kartais šie skirtumai gali priklausyti ir nuo to, kad kai kuriose autoritarinių ir neliberalių režimų valdomose valstybėse, kur pilietinė erdvė apribota, tokios informacijos sklaida gali kelti pavojų NVO; ragina nustatyti suderintus, bet lanksčius metodus, kad ES finansavimas žmogaus teisių ir demokratijos rėmimo srityje būtų labiau matomas visuomenei, kartu išvengiant pavojaus pakenkti NVO, kurios veikia rizikingomis sąlygomis;

10. smerkia tai, kad trečiųjų valstybių vyriausybių remiamomis organizacijomis (vyriausybės kontroliuojamos nevyriausybinės organizacijos (vyriausybės kontroliuojamos NVO)) naudojamasi dezinformacijai ir melagingiems naratyvams, visų pirma susijusiems su žmogaus teisių klausimais, skleisti;

11. pabrėžia, kad trečiųjų valstybių teikiamas ES įsisteigusių juridinių asmenų, įskaitant NVO, finansavimas, kartu vykdant lobistinę ar propagavimo veiklą ES ir siekiant daryti įtaką ES užsienio politikos formavimui, kartais gali atverti šiuos subjektus piktavališkai išorės įtakai; vis dėlto mano, kad dėl skaidrumo reikalavimų neturėtų būti stigmatizuojamas teisėtas užsienio finansavimas; atsižvelgdamas į tai, primena savo 2023 m. birželio 1 d. rezoliucijos dėl užsienio šalių kišimosi į visus demokratinius procesus Europos Sąjungoje, įskaitant dezinformaciją[3], ir 2023 m. liepos 13 d. rezoliucijos dėl rekomendacijų dėl Europos Parlamento skaidrumo, sąžiningumo,

[3] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0219.

atskaitomybės ir kovos su korupcija taisyklių reformos išvadas[4], kuriose pabrėžiama užsienio kišimosi ir dezinformacijos rizika, kurią kelia kai kurios NVO, finansuojamos ES nepriklausančių valstybių; ragina toliau svarstyti būsimą ES institucijų strategiją ir metodus siekiant nustatyti korupcijos ir užsienio valstybių kišimosi į ES politikos formavimą riziką ir užkirsti jai kelią; pabrėžia, kad, atsižvelgiant į neseniai pareikštus kaltinimus korupcija kai kuriems Europos Parlamento nariams ir buvusiems nariams, įtariama, kad NVO, kuri nebuvo užregistruota ES skaidrumo registre ir kurios nurodytas tikslas buvo vykdyti žmogaus teisių gynimo veiklą, buvo naudojama kaip užsienio kišimosi vektorius; mano, kad viešasis interesas yra žinoti lobistinės veiklos ar propagavimo srityse veikiančių suinteresuotųjų subjektų finansinius šaltinius, įskaitant ne ES finansavimą, o visos su tuo susijusios priemonės turi būti proporcingos, užkertant kelią bet kokiems nenumatytiems pagrindinių teisių apribojimams;

12. palankiai vertina pažangą, padarytą naudojantis ES skaidrumo registru, ir yra įsipareigojęs tęsti savo darbą, kad būtų išplėsta registro taikymo sritis ir sustiprinta jame esančių duomenų stebėsena; atkreipia dėmesį į tai, kad paprastai metiniai finansiniai duomenys apie registruotų juridinių asmenų finansavimo šaltinius, įskaitant ES dotacijas ir nacionalines ir ne ES valstybių dovanas, skelbiami viešai ES skaidrumo registre; pabrėžia, kad nuo 2023 m. liepos 12 d. interesų grupių atstovai, kaip kviestiniai aktyvūs svečiai, gali dalyvauti Parlamento renginiuose su sąlyga, kad jie iš anksto užsiregistravo ES skaidrumo registre, išskyrus atvejus, kai registracija gali kelti pavojų asmens gyvybei ar asmeniniam saugumui arba atitinkamo subjekto egzistavimui, arba kai dėl kitų įtikinamų priežasčių reikalingas konfidencialumas; primena, kad ES skaidrumo registre (II priedas) reikalaujama, kad NVO pateiktų savo pagrindinius finansavimo šaltinius, įskaitant ES lėšas, pagal kategorijas; pabrėžia, kad taikant priemones, pagal kurias reikalaujama, kad NVO atskleistų visus finansavimo šaltinius, turi būti atsižvelgiama į NVO, veikiančių autoritarinių ir neliberalių režimų vadovaujamose valstybėse, padėtį, ypač kai dėl represinių teisės aktų, pavyzdžiui, „užsienio agentų“ įstatymų ir pan., taikymo tokios informacijos atskleidimas galėtų kelti pavojų joms ir jų darbui; apgailestauja dėl to, kad registracija yra didelė biurokratinė našta mažoms pilietinės visuomenės organizacijoms, įsikūrusioms kituose žemynuose, kurios paprastai nedirba ir nevykdo propagavimo veiklos ES institucijų darbo vietose; ragina, konsultuojantis su pilietinės visuomenės organizacijomis, įvertinti naujas priemones, kad būtų išvengta nenumatytų pilietinės visuomenės pagrindinių teisių apribojimų, ir užtikrinti, kad priimtos priemonės būtų proporcingos ir sąžiningos;

13. palankiai vertina savo 2023 m. rugsėjo 13 d. priimtą sprendimą iš dalies pakeisti Parlamento darbo tvarkos taisykles siekiant stiprinti sąžiningumą, nepriklausomumą ir atskaitomybę[5], vis dėlto pripažįsta, kad ES institucijos, įskaitant Europos Parlamentą, turėtų imtis stropesnių veiksmų ir užtikrinti didesnį skaidrumą, sąžiningumą ir atskaitomybę, kiek tai susiję su jų komunikacijos su į ES skaidrumo registrą įtrauktais subjektais sistema; atsižvelgdamas į tai, ragina Parlamento tarnybas atlikti sustiprintą kontrolę siekiant užtikrinti iš dalies pakeistų ir su sąžiningumu ir skaidrumu susijusių Parlamento darbo tvarkos taisyklių vykdymą; pripažįsta, kad reikia papildomų išteklių juridinių asmenų ar subjektų, įskaitant žmogaus teisių NVO, bet kokios lobistinės ar

[4] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0292.

[5] Priimti tekstai, P9_TA(2023)0316.

propagavimo veiklos skaidrumui ir atskaitomybei didinti;

14. ragina visas ES institucijas daug griežčiau įgyvendinti esamas ES skaidrumo registro nuostatas, užtikrinti jų vykdymą ir prižiūrėti, kaip jų laikomasi; primygtinai ragina stiprinti ES skaidrumo registrą didinant jo biudžetą ir jam numatytų darbuotojų skaičių, kad jis galėtų teikti paramą visiems pareiškėjams ir užsiregistravusiems subjektams, ypač mažiems subjektams ir NVO, per visą registracijos procesą ir nuodugniau patikrinti jų pateiktą informaciją; ragina Komisiją pateikti pasiūlymų, kaip padidinti interesų grupėms atstovaujančių subjektų skaidrumą ir užtikrinti, kad lobistinė ar propagavimo veikla, visų pirma vykdoma trečiųjų valstybių vyriausybių vardu, jų biudžetai ir politikos taikymo sritis būtų tinkamai atskleisti ES skaidrumo registre ir kad melagingoms deklaracijoms būtų taikomos sankcijos.

PRIEDAS. SUBJEKTŲ AR ASMENŲ, IŠ KURIŲ NUOMONĖS REFERENTĖ GAVO INFORMACIJOS, SĄRAŠAS

Toliau pateiktą sąrašą tik savo atsakomybe parengė nuomonės referentė. Nuomonės referentei rengiant šią nuomonę, prieš patvirtinant ją komitete, informaciją pateikė šie subjektai ar asmenys:

Subjektas ir (arba) asmuo
HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY NETWORK
CIVIL SOCIETY EUROPE

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	16.11.2023
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 39 –: 5 0: 3
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę nariai	Alexander Alexandrov Yordanov, François Alfonsi, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Anna Bonfrisco, Reinhard Bütikofer, Susanna Ceccardi, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Giorgos Georgiou, Raphaël Glucksmann, Andrius Kubilius, Ilhan Kyuchyuk, Antonio López-Istúriz White, Thierry Mariani, Marisa Matias, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Isabel Santos, Mounir Satouri, Jordi Solé, Dominik Tarczyński, Hilde Vautmans, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai	Dacian Cioloş, Georgios Kyrtsos, Gabriel Mato, Juozas Olekas, Pina Picierno, María Soraya Rodríguez Ramos, Mick Wallace, Elena Yoncheva
Posėdyje per galutinį balsavimą dalyvavę pavaduojantys nariai (209 straipsnio 7 dalis)	Karolin Braunsberger-Reinhold, Charles Goerens, Eero Heinäluoma, Maria-Manuel Leitão-Marques, Dan-Ştefan Motreanu, Paul Tang, Eugen Tomac, Lucia Vuolo, Juan Ignacio Zoido Álvarez

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

39	+
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Karolin Braunsberger-Reinhold, Andrius Kubilius, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Gabriel Mato, Vangelis Meimarakis, Francisco José Millán Mon, Dan-Ştefan Motreanu, Eugen Tomac, Lucia Vuolo, Isabel Wiseler-Lima, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Renew	Petras Auštrevičius, Dacian Cioloş, Charles Goerens, Georgios Kyrtsos, Ilhan Kyuchyuk, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Eero Heinäluoma, Maria-Manuel Leitão-Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Juozas Olekas, Pina Picierno, Tonino Picula, Isabel Santos, Paul Tang, Elena Yoncheva
The Left	Marisa Matias, Mick Wallace
Verts/ALE	François Alfonsi, Reinhard Bütikofer, Mounir Satouri, Jordi Solé

5	-
ECR	Anna Fotyga, Dominik Tarczyński, Charlie Weimers
ID	Thierry Mariani
NI	Kostas Papadakis

3	0
ID	Anna Bonfrisco, Susanna Ceccardi
The Left	Giorgos Georgiou

Sutartiniai ženklai:
+ : už
- : prieš
0 : susilaikė